Santa Maria de Ripoll, la joia mil·lenària que converteix la vila en una visita imprescindible a Catalunya

El Ripollès | 25-08-2026 | 19:21

Monestir Santa Maria de Ripoll aquest dimarts / GN

Ripoll no és únicament una vila on es conserva la història: és un indret on la història de Catalunya es pot contemplar, recórrer i sentir. Al centre de la capital del Ripollès s?aixeca el monestir de Santa Maria, un conjunt monumental que, més d?onze segles després de la seva fundació, continua presidint la població i exercint com el seu principal símbol cultural, espiritual i patrimonial.

La portalada romànica, la basílica, el claustre, la necròpolis i les tombes comtals converteixen Santa Maria de Ripoll en una visita imprescindible per als amants de l?art i de la història. Però la rellevància del monestir va molt més enllà de les seves pedres: està estretament relacionat amb figures decisives com Guifré el Pelós, l?abat Oliba, Ramon Berenguer III, Ramon Berenguer IV i el bisbe Josep Morgades.

El monestir fundat per Guifré el Pelós

El monestir va ser fundat cap als anys 879-880 pel comte Guifré el Pelós i la seva esposa, Guinedilda, en el marc d?un projecte destinat a consolidar i reorganitzar els territoris de l?alta vall del Ter. La primera església monàstica va ser consagrada l?any 888 i ràpidament va esdevenir un centre religiós, polític i cultural de primer ordre. Web oficial del Monestir de Santa Maria de Ripoll

Guifré el Pelós va morir l?any 897 i, d?acord amb la seva voluntat, va ser enterrat al monestir. La decisió va iniciar una tradició funerària continuada pels seus descendents i, posteriorment, pels comtes Ramon Berenguer III i Ramon Berenguer IV. Santa Maria de Ripoll es va convertir així en el primer panteó de la dinastia que governaria els territoris catalans fins al segle XV.

Recórrer la basílica permet acostar-se a aquesta memòria comtal i comprendre per què Ripoll és coneguda com el bressol de Catalunya. Les sepultures no són només elements funeraris, sinó testimonis directes d?una etapa decisiva en la configuració política i territorial del país.

La petjada decisiva de l?abat Oliba

Un altre dels grans noms vinculats al monestir és el de l?abat Oliba, que va dirigir la comunitat entre els anys 1008 i 1046. Besnet de Guifré el Pelós, Oliba va ser una figura religiosa, política i cultural fonamental de la Catalunya medieval.

Durant el seu abadiat va impulsar la renovació de l?església monàstica, consagrada novament l?any 1032. El temple romànic disposava de cinc naus, un gran transsepte, set absis i dos campanars. L?estructura actual conserva el record d?aquella gran obra, tot i les transformacions i reconstruccions posteriors.

Oliba també va donar un impuls extraordinari a l?escriptori monàstic. Entre els segles X i XII, l?Scriptorium de Ripoll va ser el més important dels comtats catalans i un dels centres intel·lectuals capdavanters d?Europa. Copistes, cal·lígrafs i miniaturistes hi van elaborar manuscrits de religió, música, astronomia, matemàtiques, dret, medicina i literatura.

D?aquell centre de coneixement van sorgir obres excepcionals com la Bíblia de Ripoll i la Bíblia de Rodes. La seva activitat va convertir el monestir en un punt de trobada d?influències procedents del món carolingi, italià, hispànic i àrab. Història de l?Scriptorium de Ripoll

Aquest llegat es pot aprofundir actualment a l?Scriptorium de Ripoll, reobert el juny de 2026 en una nova ubicació a l?església de Sant Pere, al costat mateix del conjunt monàstic.

Una portalada que explica la Bíblia en pedra

La gran protagonista del monestir és la portalada monumental, construïda a mitjan segle XII i considerada una de les peces escultòriques més rellevants del romànic europeu.

Coneguda popularment com la «Bíblia de pedra», està completament coberta d?escenes de l?Antic i del Nou Testament. Entre les representacions destaquen episodis protagonitzats per Moisès, David i Salomó, figures d?apòstols i profetes, els vint-i-quatre ancians de l?Apocalipsi i, presidint el conjunt, la imatge de Crist en Majestat.

La seva riquesa artística i simbòlica permet contemplar-la com si fos un gran llibre esculpit. Cada registre, figura i escena formava part d?un discurs religiós i polític pensat per transmetre coneixement a una societat en què la imatge tenia un paper essencial. Portalada de Santa Maria de Ripoll

El claustre de doble planta completa el conjunt amb les seves galeries d?arcs de mig punt, columnes dobles i capitells esculpits. És un espai de silenci i serenitat que permet imaginar la vida quotidiana dels monjos i observar l?evolució de l?arquitectura del monestir al llarg dels segles.

La reconstrucció que va retornar l?esplendor a Ripoll

La història de Santa Maria també és una història de destrucció i renaixement. L?any 1835, durant

la Primera Guerra Carlina, el monestir va ser assaltat, incendiat i saquejat. Dos monjos van ser assassinats, les tombes comtals van ser profanades i l?arxiu va quedar destruït.

Quatre anys més tard, la vila de Ripoll va patir un nou episodi devastador. El setge carlí de 1839 va deixar bona part de la població incendiada, gairebé deserta i convertida en runes.

La recuperació del monestir i de la vila es va transformar en una de les grans empreses culturals de la Renaixença. El bisbe Josep Morgades va encapçalar la campanya definitiva de restauració, executada a partir del projecte de l?arquitecte Elies Rogent. Les obres van començar el 1886 i la basílica reconstruïda va ser inaugurada el juliol de 1893. Història de la reconstrucció

Aquella recuperació va permetre que Santa Maria tornés a ocupar el lloc central que li corresponia i es convertís en temple parroquial. Actualment, la parròquia és la successora de la comunitat monàstica que durant segles va celebrar i difondre la fe en aquest mateix indret.

Ripoll, molt més que el monestir

La visita al conjunt monàstic és també una magnífica porta d?entrada per descobrir la resta de Ripoll. La vila ofereix recorreguts pel centre històric, itineraris que ressegueixen l?antic recinte emmurallat i una ruta arquitectònica que permet viatjar del romànic al modernisme.

Al costat del monestir es troba el Museu Etnogràfic de Ripoll, hereu de l?Arxiu Museu Folklòric fundat l?any 1929, el primer museu de Catalunya dedicat a l?etnografia. Les seves col·leccions expliquen la vida dels pastors i pagesos, els antics oficis, la religiositat popular, la farga catalana, el treball del ferro i la producció d?armes de foc ripolleses. Museu Etnogràfic de Ripoll

L?Scriptorium, la Farga Palau, les rutes urbanes, el comerç local i els paisatges del Ripollès completen una proposta cultural i turística que permet dedicar una jornada sencera a la vila. Ripoll combina patrimoni, natura i identitat en un entorn pirinenc acollidor, ben comunicat i carregat d?història.

Horaris de visita

Durant l?horari d?estiu, del 28 de març al 27 de setembre de 2026, el monestir obre de 10.00 a 14.00 hores i de 16.00 a 19.00 hores. Els diumenges i alguns festius, l?horari habitual és de 10.00 a 14.00 hores.

Fins a l?1 de setembre, els diumenges també s?aplica l?horari ampliat, de 10.00 a 14.00 hores i de 16.00 a 19.00 hores.

A l?hivern, del 29 de setembre al 31 de març, l?obertura és de 10.00 a 13.30 hores i de 15.30 a 18.00 hores. Els diumenges i alguns festius es pot visitar de 10.00 a 14.00 hores. La venda d?entrades finalitza trenta minuts abans del tancament i es recomana confirmar els horaris en cas de celebracions religioses. Horaris oficials i informació de les visites

Santa Maria de Ripoll continua sent, més d?onze segles després, molt més que un monument. És la memòria viva d?una vila que va saber renéixer, un dels grans centres espirituals i culturals de la Catalunya medieval i el millor punt de partida per descobrir la riquesa patrimonial i humana de Ripoll.

Autor: Redacció